

---

## D.C. Hauptfleisch 14 Maart 1926 – 14 Junie 2008

---

Op 1 Junie 1958 het D.C. Hauptfleisch as opsteller (later mederedakteur) lid geword van die redaksie van die *Woordeboek van die Afrikaanse Taal* (WAT) onder dr. P.C. Schoonees, die tweede hoofredakteur. Op 1 Oktober 1966 is hy bevorder tot assistenthoofredakteur. Na die aftrede van die derde hoofredakteur, dr. F.J. Snijman, aan die einde van 1980, is hy met ingang 1 Mei 1981 as vierde hoofredakteur van die WAT aangestel. Hy het hierdie pos beklee tot sy aftrede op 31 Julie 1991 toe *Lexikos* as huldigingsbundel aan hom oorhandig is. Hy is op 14 Junie vanjaar in die ouderdom van 82 jaar oorlede.

Namens huidige en oudkollegas word hiermee deelneming aan sy familie betuig: aan sy vrou Maria, sy vier kinders Linda, Stefan, Therese en Sonja, asook sy ses kleinkinders. En terselfdertyd word dankie gesê aan hulle as familie wat Niël met die WAT wat so 'n integrerende deel van sy lewe gevorm het, moes deel. Hy het dikwels tot laataand, oor naweke en selfs in sy vakansietye gewerk. Gedurende sy totale dienstyd van meer as 33 jaar, was die WAT 'n belangrike deel van sy bestaan.

Daniël Carinus Hauptfleisch is op 14 Maart 1926 in die Paarl gebore waar hy op die plaas Lemoenkloof grootgeword het. Vanaf 1935 het hy op Stellenbosch skoolgegaan waar hy in Desember 1943 die Matrikulasie-eksamen aan die Hoër Seunskool Stellenbosch (tans Paul Roos Gimnasium) in die eerste klas met onderskeiding in Afrikaans geslaag het. Sy Latynonderwyser was die legendariese Paul Roos self. Aan die einde van 1946 behaal hy die B.A.-graad cum laude aan die Universiteit van Stellenbosch met Afrikaans-Nederlands en Latyn as hoofvakke. Gedurende 1948 en 1949 studeer hy verder aan die Universiteit van Stellenbosch vir die M.A.-graad in Afrikaans-Nederlands. In 1953 verwerf hy hierdie graad cum laude met 'n skripsie *Vorm en gebruik van attributief-adjektiewiese voltooidedeelwoorde in Afrikaans, met inbegrip van skynbare partisipia* wat hy onder leiding van prof. dr. W. Kempen voltooi het. Behalwe vir die tydperk 1 Januarie 1950 tot 31 Mei 1958 toe hy as vertaler in diens van die destydse Volksraad in Kaapstad was, het Hauptfleisch die grootste deel van sy lewe op Stellenbosch deurgebring.

Gedurende September 1972, toe assistenthoofredakteur, besoek hy die Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) (Thesaurus en WNT) in Leiden en die OED Supplement in Oxford waar hy verskillende aspekte en probleme betreffende die redaksionele werkwyse, materiaalversameling en leksikografiese apparaat met lede van die onderskeie redaksies bespreek het. Na sy aanstelling as hoofredakteur het hy hierdie kontak voortgesit. Gedurende sy redakteurskap het die Buro institusionele lidmaatskap van die European Association for Lexicography (EURALEX) en van die Dictionary Society of North

America (DSNA) verkry wat meer uitgebreide leksikografiese kontak moontlik gemaak het. Voortdurende skakeling is ook volgehou met die Rhodes University English Dictionary Unit in Grahamstad waar die *Dictionary of South African English on Historical Principles* saamgestel is, destyds, behalwe die Buro van die WAT, die enigste ander leksikografie-eenheid in Suid-Afrika.

Nadat hy hoofredakteur geword het, het Hauptfleisch homself daarvoor beywer om die werk aan die WAT te versnel deur die leksikografiese proses meer vaartbelyn te maak. Hiervan getuig sy referaat "Die Woordeboek van die Afrikaanse Taal: Verlede, hede en toekoms", wat hy in 1982 gedurende sy vroeë jare as hoofredakteur op die Agtiende Nasionale Kongres van die Linguistevereniging van Suider-Afrika by die Rhodes Universiteit, Grahamstad, gelewer het. In hierdie aanbieding konsentreer hy veral op die redaksionele beleid deur eers 'n oorsig van die verlede en hede te gee voordat hy aandui wat vir die toekoms beoog word om die redaksionele proses ten opsigte van die produksietempo en die alfabetiese vordering te versnel. Hy beklemtoon die belangrikheid van voortdurende kontak met die gebruikers van die WAT om hul menings en behoeftes te bepaal.

Met groot noukeurigheid het hy die redigering van die manuskrip gehanteer, die redaksionele stelsel op datum gehou en die bronverwysings versorg. Onder sy hoofredakteurskap het deel VII van die WAT verskyn. Deel VIII wat volledig deur hom geredigeer is, is kort na sy aftrede op 16 November 1991 gepubliseer.

Hauptfleisch was toeganklik vir gemotiveerde voorstelle vir die verbetering en versnelling van die werksaamhede van die Buro. Teen die einde van sy dienstermyn is met strategiese beplanning begin wat gelei het tot 'n nuwe redaksionele beleid waarvan die uitvoering met behulp van 'n paslike rekenaarsstelsel 'n belangrike verandering en 'n aanmerklike versnelling van die werk aan die WAT teweeggebring het.

In 1968 het hy lid van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns geword en in 1971 lid van die Taalkommissie van die Akademie wat belas is met die samestelling van die *Afrikaanse Woordelys en Spelreëls*. Later, as sekretaris, was hy verantwoordelik vir die noukeurige en tydrowende notulering van die besluite geneem tydens die weeklange sittings van die Taalkommissie.

Hauptfleisch se taalkundige en leksikografiese belangstellings het verskeie publikasies tot gevolg gehad. Tussen 1967 en 1969 het hy, deur gebruikmaking van materiaal wat hy vir 'n beplande proefskrif versamel het, drie artikels in onder meer die tydskrif *Standpunte* oor woordherhalings- en reduplikasiever-skynsels in Afrikaans gepubliseer. In 1974 was hy saam met F.F. Odendal en J.E. Loubser mederedakteur van 'n bundel studies onder die titel *Taalkunde — 'n lewe*, opgedra aan prof. dr. W. Kempen by geleentheid van sy 65ste verjaarsdag. In *Spil Plus* 10 (1984), die tydskrif van die Departement Algemene Taalwetenskap aan die Universiteit van Stellenbosch, het 'n artikel oor "Taalnormering en woordeboeke: 'n Praktijkgerigte perspektief" verskyn. In April 1989 het

hy deelgeneem aan 'n leksikografiesimposium by die Departement Afrikaans en Nederlands aan die Universiteit van Stellenbosch waar hy die onderwerp "The Definition of Meaning in Overall Descriptive Dictionaries" ingelei het. Maar dit was veral vanweë die veranderende sosiaal-politieke situasie in Suid-Afrika dat hy in artikels aandag begin skenk het aan beledigende en sensitiewe taalgebruik, byvoorbeeld in die behandeling van rassistiese en seksistiese terme in woordeboeke. 'n Artikel oor "Taalseksisme en die woordeboek" is opgeneem in die huldigingsbundel geredigeer deur T.J.R. Botha, *Leksikografie en leksikologie* wat aan prof. dr. F.F. Odendal in September 1989 by sy aftrede aangebied is. Die artikel "Racist Language in Society and in Dictionaries: A Pragmatic Perspective" wat in *Lexikos* 3 (1993) verskyn het, is in dié verband 'n belangrike bydrae wat die basis gevorm het vir die WAT se beleid oor die definiëring van sulke terme.

Na sy aftrede het hy in samewerking met P. Harteveld en L.G. de Stadler die *Woordkeusegids — 'n Kerntesourus van Afrikaans* saamgestel wat in 1992 verskyn het. Hy het ook gedurende die jare 1994–1996 as resensieredakteur van *Lexikos* 4–6 opgetree. In 1995 het hy 'n erepenning vir leksikografiese werk van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns ontvang.

As hoofredakteur het kollegas hom leer ken as 'n persoon met onvermoeide werkkrag en absolute presiesheid, gepaardgaande met 'n sin vir billikheid, toeganklikheid en beleefdheid. Na sy aftrede het hy sy volgehoue belangstelling in en meelewing met die werksaamhede van die Buro en die Taalkommissie getoon. Kollegas kan daarvan getuig dat Niël soos in Jiddisj gesê word, 'n "mensch" was: 'n onbaatsugtige persoon gekenmerk deur eerbaarheid, opregtheid en meelewendheid. Hy het Afrikaans só gepraat en geskryf dat dit sy geldigheid as medium in alle taalsituasies gedemonstreer het. Vir daardie toewyding en vir die mens wat hy was, word sy gedagtenis geëer.